

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Potvrda palestinskog mandata

London, 23. jula. Vijeće Saveza Naroda ratificiralo je jučer u tajnoj sjednici engleski mandat nad Palestinom prema predlogu britske vlade. Zaključak bit će proklamiran u javnoj sjednici u ponedjeljak.

London, 24. jula. Savez Cijonista Jugoslavije primio je od Cijonističke Egzekutive ovaj bizojav: *Tekst palestinskog mandata potvrđen je s djelomičnom promjenom člana 14 (zaštita Svetih Mjesta).*

Cijonistička godišnja konferencija sazvana je za 25. augusta u Karlove Vari.

*

Nacrt mandata pozivlje se na članak 32, 45 i 132 Sevreskog mirovnog ugovora (10. augusta 1920.) i imatrikulira u uvodu doslovni tekst Balfourove deklaracije od 2. novembra 1917. **glede osnutka narodne domaje za židovski narod u Palestini.** Mandat, koji je u martu 1920. potvrđen po vrhovnom vijeću na konferenciji u San Remu, priznaje istorijsku vezu židovskoga naroda sa Palestinom i osnovku za obnovu narodne domaje u toj zemlji. U članu 2. ustanovljuje se odgovornost mandatarata za političku, administrativnu i gospodarsku upravu u smislu židovskih zahtjeva uz potpuno očuvanje prava nežidovskoga pučanstva. Član 3. govori o lokalnoj samoupravi. U članu 4. izražena je priznaja Cijonističke Organizacije kao javne korporacije, koja u svim stvarima, koje se tiču jevrejske narodnosti ima zborom i tvorom da podupire upravu Palestine. Član 5. ustanovljuje teritorijalni integritet. Član 6. bavi se odredbom glede olakšanja židovskog iseljivanja i zatvorene židovske kolonizacije u zemlji uključivo svih državnih domena, koje nisu potrebne za javne svrhe. Član 7. normira sticanje palestinskog državljanstva. Član 8., 9., 10. i 11. govore o sudbenosti, član 12. o inostranim odnošajima i diplomatskoj zaštiti. Član 13. i 14. radi o zaštiti Svetih Mjesta. Ovim ustanovama prigovorio je Vatikan, pa je pitanje riješeno sporazumno s Engleskom, da se obrazi mješovita komisija za raspravljanje svih diferencija u toj stvari. Član 15. ustanovljuje slobodu savjesti i vjeroispovijedanja; član 16. bavi se misionarstvom, a član 17. zemaljskom obranom. Član 18. ustanovljuje pravnu jednakost za državljane svih država, koje su u Savezu Naroda, kao i poreze i carine. Član 19. radi o internacionalnim utanačenjima, a član 20. o zdravstvu. Član 21. određuje normiranje zakona o starinama. Član 22. proglašuje engleski, arapski i jevrejski službenim jezicima, a član 23. ustanovljuje zakonske blagdane. Član 24. statuiru obvezu izvještavanja Ligi Naroda. Član 25. bavi se ustanovljenjem tumačenja mandata, a 26. sa promjenama mandata. Član 27. sadrži ustanove o obvezama palestinske vlade nakon izminuća mandata.

Ratificirani nacrt mandata bit će po generalnom tajniku Lige Naroda priposlani svim signatarskim vlastima mirovnoga ugovora s Turskom.

Liga Naroda ratifikovala je mandat nad Palestinom

22. jula 1922.: Liga je Naroda ratifikovala mandat nad Palestinom.

Vijest, koja se zabilježila između drugih vijesti. Ali za nas — za nas je u njoj zvonjava silne istorijske činjenice. I jednom, kad pod okriljem smirenosti, što je ova vijest ulijeva u jedno nada sve uzbudjeno i nemirno čekanje, budu stvorena vidna djela nesavladive vjere, djela, u čijem je cilju donešena ova ratifikacija iza zatvorenih vratiju, svijet će budnije da skreće pažnju na jedan datum, sad još površno zapaženi, koji nije velik datum za jedan samo narod, već i za svjetsku istoriju.

Tek je četvrt vijeka, što je Bazelski kongres donio Program, kome sad Liga Naroda daje međunarodnu sankciju. Od tad do danas: kojeg li puta! Tad su malodušni i obamrli još mogli da govore o utopijama. Mi ih ne mogosmo pobiti činjenicama, već samo vjerovanjem. Ali naše vjerovanje stvaralo je etape k ostvarivanju i stvorilo je, konačno, činjenicu, međunarodni jedan fakt, priznanje našeg nacijskog htijenja i naših prava, osnovanih na čudorednoj sili, koja je vjeru stavila u stvaralačko gibanje.

Kojeg li puta, kratkog, uspješnog,

ovjenčanog napokon triumfom! Danas, kad je pred nama sankcija Lige Naroda, distancija se nekako skraćuje, koja spaja početak i domak ove četvrtine vijeka političkog cijonizma. Sanje i čežnje, nekad bezgranično povezane još i sad u svojoj zbiljnosti, nošene plamovima zanosa, dobivaju oblike, na oko hladne, diplomatske. Ali pokadšto u tih 25 godina cilj nam se odmicao u neizvjesnu daljinu, pa baš i tik pred ratifikacijom mandata. Pokadšto nama je od strepnje čekanja i od sila, koje su rovale protivu nas, zastao dah: Ne će li svi ti egoizmi neprijatnih sila, toliko sitni i sporedni prema cilju spašenja i preporoda jednoga naroda, ipak uspjeti, da iznakaze svečano obećanje, koje su nam dale države, kad je rat bio neodlučan? Ne će li gordi egoizam, još jednom, kao često u tisućljećima naše istorije, ali ovaj put u najosudnijem času, cinički kušati da nas izda vjerom? I što će da ostane, diplomatski, od Bazelskog programa?

I doista: Od svih njih mi imamo da zahvalimo Engleskoj i moralnoj potpori Amerike, što je mandat ispao, kako je bio zamišljen: kao ispunjenje Balfourove deklaracije od 2. novembra 1917., koju je vladi Velike Britanije uspjetlo da inkorporira u Sevreski Ugovor s Turskom. Dok bude i jedan Židov na svijetu, nikad se

narodima anglosaskog plemena, njihovim državicima, njihovim radničkim partijama i njihovim duhovnim vodjama ne će zaboraviti ova vjernost jednome obećanju, ovo čudoredno shvatanje jedne dužnosti pretvoreno u međunarodnopolitičku činjenicu!

Palestina dolazi pod okrilje Lige Naroda. U njezino će ime da vrši nad Palestinom »Njegovo Britansko Veličanstvo sve punomoći sadržane u vladanju jedne suverene države«. »Mandatar će biti odgovoran za to, da zemlja bude stavljena u takove političke, upravne i gospodarske uvjete, koje će obezbijediti osnutak židovske narodne domaje i razvitak samoupravnih uredaba pa i očuvanje građanskih i vjerskih prava svih stanovnika Palestine bez razlike plemena i vjere«. »Jedno podesno židovsko zastupstvo priznat će se kao javna korporacija za zadatak, da daje savjeta i saradnju upravi Palestine u takovim gospodarskim, socijalnim i drugim stvarima, koje mogu biti od uticaja na osnutak židovske narodne domaje i na interese židovskog pučanstva u Palestini, te da, pod postojanim nadzorom uprave, pomažu i udioništvuju na razvitku zemlje. Cijonistička organizacija neka se prizna kao takovo zastupstvo, dokle god je njezina organizacija i ustav po mišljenju mandatarata podesna. Ona

neka, posavjetovavši se s vladom Njegovu Britanskoga Veličanstva, poduzne korake, da osigura saradnju Židova, koji su voljni, da pomažu kod osnivanja židovske narodne domaje.

Ovo su glavne ustanove u osnovi mandata, koju je vlada Velike Britanije predložila Ligi Naroda. Tekst prihvaćenog mandata, dok ove retke pišemo, još nije objavljen. Ali on će u glavnom biti saglasan s osnovom. Stavke, koje su izmijenjene, tiču se u glavnome zaštite »svetih mjesta«. Prema osnovi zajamčuje se Palestini teritorijski integritet, ima da se olakša useljavanje Židova i njihovo naseljavanje u kompaktnim naseobama u selu, na državnim domenama i na jalovu zemljištu. Njima će se davati olakšice kod sticanja palestinskog državljanstva. Jevrejski je jezik priznat zvaničnim jezikom.

Pred dvadesetpet godina, na prvome bazelskome kongresu cionističkog pokreta, židovski je narod na usta Teodora Herzla istakao svoja nezastariva prava na Palestinu. Ali trebao je da dodje jedan grozni rat, krvava manifestacija goleme moralne bijede krutih preživjelih sistema, da se krvlju čovječanstva iskupi oslobođanje i ujedinjavanje malih naroda, da se pored svih zala, što no još uvijek pustoše duše čovječanstva, oslobode nove čudoredne spoznaje i spremi novi, ispravniji poredak čovječanstva. Načela istinske demokracije naviještaju jenjavanje imperijalističkog i šovenskog nacionalizma. Trebao je da dodje rat, da se slomi apsolutistički režim Turske, e da se ostvare težnje židovskoga naroda s pomoću pokretnih sila istinskih demokracija civilizovanih naroda.

Sad je diplomatski izvršeno, što nam obezbjeđuje osnivanje židovske narodne domaje u Palestini. Naša sudbina ne zavisi

o slučajnostima jedne promjenljive konjunkturalne politike. Diplomatski našem su radu dani stalni osnovi. Smirenost se vraća u židovski narod. Sve što nas na našem putu još može da zadesi, sve tegobe, sve žrtve našeg pionirstva, s toga gledišta bit će tek neminovni posljedak borbe s predrasudama, koje ne će moći da pomaknu putokaze k našem stvaranju narodne zajednice.

Za to nam jamči naša živa vjera. Ona je stvorila diplomatske osnove domaje. Ona će, nošena dubokim spoznajama čudoredne obnovne volje, sad tek da stavi u gibanje sve, što je u našem narodu visoko, čisto i dobro, sve naše snage, svu našu mladost, mladost naroda, pred kojim su ciljevi preporoda.

Treba li, u ovome času i nakon ovog datuma, tek kazati židovskome narodu, što ima da dađe i što ima da učini za se?

Ako smo mi cioniste vjerovali u svoje sanje, bilo je to zato, jer smo osjećali, da je ono, što nas pokreće, tritisućgodišnje naprezanje našega naroda za mesijanskim ciljevima.

U nama je ono izbavilo energije stvaranja. I mi smo vjerovali u to, da i put čovječanstva, pored svih krivudanja i razočaranja, ima mesijanski cilj: Izmiriti narode u jednoj Zajednici Naroda, zajednici slobodnih i jednakih.

I židovska Palestina je, pored drugih činjenica, koje sad još ne zaokupljaju interes velikih masa, jedan za nas najsvetiji, zalag ove naše vjere.

Na nama je, da gradimo vidne putokaze svoje vjere. Naši su predji znali umirati za svoje vjerovanje. I naša mladež, naša divna, velika mladež daje živote kao zalag svoga plamenitoga vjerovanja. Tek drukčije nego njezini predji: U herojstvu stvaranja.

Ali herojstvo je svojstveno samo oda-

branima. Od cjeline može da se traži samo ono, što može da izvrši, jer mora — zbog nas i zbog onih, kojima treba da iskazemo blagodarnost za veliku pomoć u našem naprezanju za preporodom:

Da njezina predanost i njezina saradnja bude dostojna časti židovskoga naroda.

Glas srca i savjesti

Jedna ispovijest predsjednika udruženja »Narodni Rad«.

Pod zvučnom titulom lakše se i piše. Ta spoznaja jamačno je razlog, da članak gosp. Mirka Breyera, predsjednika izraelske organizacije »Narodni Rad« nosi svoje ponosno ime. Štampan je u jevrejskom broju »Nove Evrope«, osamljen po svojoj ideologiji i po svom osebnom stajalištu. Iako bi taj članak bolje pristajao u almanak »Narodnoga Rada«, koji će jamačno morati da se jedamput izda, kako bi se paraliziralo »štetno djelovanje« tolike cionističke literature »na nedužne žrtve, na neodraslu i poluodraslu mladež« (ciliram g. Breyera). Dok su cionistički krugovi osvjellili židovski problem sa svih važnih stajališta, asimilantska grupa šalje u reprezentativni broj »Nove Evrope« kratku »ispovijest« sa oficijelnim potpisom svoga predsjednika. Sumnjamo, da je to učinjeno u spoznaji, da je lih nekoliko redaka dostavno, da se molivira i razloži neupućenim jugoslovenskim krugovima stajalište »Narodnih Radnika«. Izgleda, da bi se htjelo — ali se ne može. Teško je pisati debele članke u samim pjesničkim frazama, isticati patriotizam preko jednoga tiskanoga arka, i uvijek s nova dokazivali pogrešno i otrovno djelovanje nasranih cionističkih agitacija. Tako je predsjednik organiziranih Hrvata mojsijeve vjere skupio još jednom borbeni materijal svoje čete, sjetio se kojekakvih službenih rezolucija i protesta u ime

Feuilleton

»Naši Jevreji« br. 9 i 10 V. knjige »Nove Evrope«.

Prema predobjavi, što je izašla u nekojim zagrebačkim dnevnicima, imao je dvobroj ove otmene revije, posvećen jevrejskom pitanju, da sadrži stanovišta istaknutih naših cionističkih vođa i njihovih protivnika. No već po samom broju članaka, što su napisani s jedne i druge strane moći će ona čitalačka publika, kojoj je štivo ovog dvobroja u prvom redu namenjeno da konstatuje, da onaj jedini oficijelan članak gospodina Breyera nije kadar, da potpuno nevaspitanog upozna sa stajalištem protivnom našem, cionističkom. Na šest cionističkih ili bar onakovih članaka, kojima je jevr. nacionalizam baza za daljnje izvodjenje bilo koje rasprave navedene u programu, pridolazi jedan jedini, koji je ovima načelno protivan. Ne možemo da predmevamo, da je redakcija u pomanjkanju daljnjih radova naših jevrejskih protivnika morala da odštampa »Jevrejsko pitanje« F. M. Dostojevskoga. U prvom redu zbog toga, što na uvodnom mestu redaktor napominje, da prepušta reč Jevrejima, da progovore sami o svojim problemima, drugo zato, jer članak Dostojevskoga na koncu ovog broja, mora da u neinformiranog probudi misli i osećaje onakve naravi, koje Jevrejima zasigurno ne će biti sklo-

ni. Eto, na skoro šezdeset stranica raspisaje se naši Jevreji, da afirmiraju svoju volju za zajednički rad u državi, da objasne motive svog nacionalizma t. d. i t. d., pa da ih se konačno sve zajedno izvrgne najobičnijem (instinktivnom) antisemitizmu Dostojevskoga. I za Dostojevskog se može reći ono, što Buber veli za Jevreja (kako navadja Dr. Rosner u svom članku). »On vidi istinskije šumu nego drveće, more nego talase, općinu nego ljude...« I Dostojevski kad vidi čovečanstvo uzvisuje se nad najveće mislioce, a kad vidi ljude, koji su u našem slučaju Jevreji, onda ih mrzi snagom ortodoksnog fanatika i političkog konzervativca. Ako je pako redakciji bilo do toga, da dokaže zajedno s Dostojevskim, da on nije bio antisemita, onda u tome nije uspeła. Mi znademo iz iskustva, da svaki »intelektualni« antisemita podjedno naglašuje, da on nije neprijatelj Jevreja, jer da ima prijatelja Jevreja (Wagner, Chamberlain). Prema tome ne upaljuju više takova uveravanja kod nas, jer znademo, što iza toga sledi. Zaista je šteta, što Dostojevski nije napisao ovu raspravicu iza pogroma osamdesetih godina. Možda bi ih onda »čovečanski« osvetlio, a Jevreja otvorenije napao, nego s onom legendom o zlatu i s onom novinarskom patkom iz »Novoe Vremja« o propasti celog litavskog stanovništva. Kad bi bili zlobni, ufali bismo da si pomislimo, da je odštampanje

tog članka inspirisano od naših asimilantata. U prvom redu zato, jer ga oni kod svake prilike stavljaju kao kredo na svoj barjak, a onda i radi toga, da sakriju golotu svojih argumenata, pa se opet poslužiše s nekim više ili manje emocijskim momentima. Ali ni emocijnim momentima Dostojevskoga, a još manje onima gospodina Breyera ne rešavaju se problemi. U ostalom gospoda s one strane, koja se sastadoše u udobnim klubskim prostorijama Trgovačkog Doma negiraju naš problem. Pa čemu onda oni tjedni dogovori, kako će nam najzgodnije postaviti klipove? Najbolje bi bilo, da si usmrte onu mozgovnu stanicu, koja im neprestano radi o nama, a nas da zgaze mrtvilom šutnje — kad bi mogli! Kad se sve to promisli, onda se može da razume, zašto su u ovom broju tako bedno ispali i kako to, da im je Dostojevski — ni kriv ni dužan — priskočio u pomoć. No kad se već radi o nekakvom stajalištu kod njih, preporučamo im, da zavire npr. u organ Judeo-Nemaen, organ Centralvereina (Im deutschen Reich« ili u Neue jüd. Monatshefte, gdje imade mnogo bistrih razlaganja Hermana Cohena ili F. Fuchsa o njihovom religioznom Jevrejstvu, a nacijskem germanstvu itd. Kad g. Breyer nabraja podatke, onda svesno piše netačnosti. Prema njemu zagovara npr. Masaryk Judeo-Čehe, a svom svetu poznato je njegovo pozitivno stajalište spram našeg narodnog

monopolno-patriotskoga dijela izraelske konfesijske zajednice, zamočio pero u tihu i sastavio ispovijest . . .

Kako bi oni židovski krugovi, koji nisu čitali članak g. Breyera u »Novoj Evropi« ipak upoznali taj publicistički produkt predsjednika jedne »uvažene« izraelske organizacije, mi ćemo glavne ideje, u koliko se g. Breyer bavi i cijonizma, i domovinom, i rumenilom novoga pramaljeća, i bratskom organizacijom »Svaz Čechu-Zidu«, izložiti i u našem listu. Samo gdje da počnemo? S početka? Važnost problema i staljistička opravdati će ovaj puta naše temeljite analize famoznog »Glasa srca i savjesti . . .«

Prve nas rečenice upućuju, da su sljedbenici izraelske konfesije podijeljeni u dva tabora: u »starosjedoce« i mladju generaciju, koja je po gosp. Breyeru nedužna žrtva novoga mentaliteta. Prvi starosjedoci su dakako članovi »Narodnoga Rada«. Svi se oni krulo varaju, koji u starosjedocima vide potomke davnih žitelja ovih zemalja, koji su prije dolaska Hrvata ovdje živjeli u starosjedelačkim naseljima, stvarajući brižno tradiciju i buduću historiju današnjih članova Breyerovog udruženja. Sam g. Breyer piše nešto niže, da se pradjedovi današnjeg pokoljenja naseliše u Hrvatskoj prije približno 150 godina. Mi dodajemo, da će jamačno, ako točnije pregledamo lozu »Narodnih Radnika« biti manje takovih, kojima se doseliše pradjedovi prije 150 godina, a više onakovih, kojima se doseliše djedovi pa i ocevi. Kavalirski prešućujemo i tu mogućnost, da bi se našlo možda i takovih, koji sami dođoše preko Drave ili Dunava, sa Kvarnera ili bilo koje granice Hrvatske domovine. Gospodine predsjedniče, pod tim uslovima bili će naziv »starosjedoci« možda ipak odviše zvučan ili čak poetska figura na krivome mjestu.

Što se tiče cijonističkoga labora ima nas obzirom na godine — svakojakih. Mnogo mladeži, manje zrelih muževa, ali samo

brojčano manje. Tom omjeru nije kriv negativan faktor, t. j. nije krivo pomanjkanje interesa u redovima građanstva, već jedan protivni pozitivni faktor: interes gotovo vaskolike jevrejske omladine naše države, koja je sva na našoj strani. Ljudi u zvanju nemaju prilike, da na svakom koraku vidno pokažu svoje simpatije za narodni pokret židovstva. Njihov je rad liši i polaganiji, dok omladina bučno (i prebučno, je li?) manifestira svoje novo i pomladjeno židovstvo. Koje dakle čudo, da ljudi, koji tako slabo poznaju cijonistički pokret, kao grupa hrvatsko-židovskih asimilanata, ne vide, da iza ledja te omladine stoji čvrsti red jedne zrele generacije muževa i žena. Svakako je za asimilantske krugove porazna činjenica, da mladež, videći na čijoj je strani život i budućnost dolazi k nama, a ostavlja po strani kadavere ispijenih protestnih grupacija, koje sav svoj rad vide u pobijanju jedne čiste i velike ideje, koje se stide glasa svoga židovskoga srca i savjesti i zalajuju dugi niz čistih potomaka biblijskoga naroda, svoje židovske djedove i oceve, koji asimilaciju nijesu poznavali, kamo li propagirali i branili. G. predsjednik »Narodnog Rada« čini slabu uslugu svome krugu, ako njegovo mišljenje zastupa navodjenjem činjenice, da je židovska omladina na cijonističkoj strani. Tko je onda uz njega?

Asimilantska demagogija nikako ne može propustiti priliku, da opet ne izvali svoju staru tvrdnju i objedu, koja ovaj puta poprima sljedeću formu: »Zvučne krilatice i jedna nadasve bezobzirna agitacija, urodile su konačno posljedicom desinteresovanja i ravnodušnosti naspram narodnog tijela sred kojega se rodiše«. Na ovome mjestu nije potrebno izlaziti protudokazima. Naš je odnos spram »narodnoga tijela sred kojega se rodismo« jasan i opetovano iznešen. No budimo toliko čedni, te zaboravimo na čas sve one veze, koje nas vežu sa jugoslovenskim narodom: — po čemu i kako su Hr-

vati mojsijevci dokazali svoje interesovanje i požrtvovnost za okolišni narod, koja bi požrtvovnost bila veća, iskrenija i čistija od naše, iako čisto židovske? To bi trebali već jednom da doznamo.

G. Breyer piše dalje: »Mi smo došli do spoznaje i do uvjerenja, da ovakav rad i ovakve težnje (cijonističke) neminovno vode do izolacije, zapravo do nove forme duševnoga jednoga geta«. Ovo je neiskreno. Pod konac naime, kad je iznio sve svoje jade pred čitalačku publiku »Nove Evrope«, pisac ispovijesti piše zanosno »o rumenilu novoga pramaljeća čovječanstva«. Kako predmnijevamo, da g. Breyer nije tako naivan i neupučen u historiju židovstva, te drži, da smo se mi u srednjem vijeku dobrovoljno zalvarali u geta, aranžirali na svoj račun progone i iznimne mjere, kako bi kasnije omogućili »filantropski simpatični pokret, da se onim židovskim masama, koje zapravo ne imadu zavičaja u novoj jednoj domaji osigura život i opstanak«, — to jamačno ne drži ni sada, da je cijonizam svijesna namjerna izolacija od sveg svijeta, čak i od naroda, s kojim živi pod istim krovom — pod kugljom nebeskom. Ta izolacija — to će mi priznati svi pošteni i iskreni asimilanti — mogla bi biti samo rezultat prisilnoga, vanjskog tlaka na cijoniste, koji do sada nismo nikada osjetili.

To zna i g. Breyer. Ako on dakle piše o »rumenilu novoga pramaljeća čovječanstva« koje će jamačno biti pravednije i bolje od nekulturnih silnika srednjega vijeka, tad ne može jamačno da vjeruje u mogućnost stvaranja jednoga geta. Jedno ili drugo je moguće, to će razumjeti svatko — tko hoće da ispravno gleda i sudi.

Riječ »domovina« za člana »Narodnoga Rada« je najsvelija riječ. Mi vjerujemo u iskrenost patetične definicije, koju g. Breyer štampa u svojoj ispovijesti, jer je uvijek bilo pojmova, koji se običnim, mirnim tonom ne daju ni napisati ni izreći. Ne priznajemo tek

pokreta. Ili npr. tvrdnja, da je naš preporodni pokret u Čehoslovačkoj zbog silne (?) organizacije Judeo-Čeha slab, pučka je izmišljotina ili bar pretpostavka, za koju bi gosp. Breyer htio, da je istinita, da bi tako nešto podigao reklamu za društvo čijim je on predsjednikom. No zašto ne nalazimo u njegovoj statistici prilika u Češkoj, da su češki Jevreji, koji se osećaju (!) Judeo-Germanima najveći pobornici njemačkog šovenstva u Češkoslovačkoj? Naravno zato, jer onda ne bi mogao da govori o bratskim organizacijama.

Tim se ugodnije doimlju stvarne rasprave naših radnika. Najprije iznaša dr. Rosner rasni problem, te nekoja hipotetična naziranja u toj stvari (antropološko i karakterološko). Navode potkrepljuju raznim statističkim datama. Članak je napisan u zamernoj formi i ako se prema koncu više ne može da održi na onoj strogo znanstvenoj podlozi, kao na početku.

U članku gosp. Kajona o odnosu Jevreja prema jugoslavenskoj državi dolazi do izražaja poznato stanovište nacionalnih Jevreja spram zahtevima države. Uz to iznaša pregled prilika Jevreja u svim onim predelima Jugoslavije, koje oni obitavaju. U koliko nezvana kooperacija i sudjelovanje na specijalno političkom polju može da se shvati dobrom voljom ili naprotiv nametanjem nije naša stvar, da prosudimo. Ovaj odnos ne može svagdje

da znači, da bi Jevreji morali da suradjuju s onim strankama, koje su momentano, na političkom poprištu najjače. (Nije isto kad se kooperira s vladajućim u Srbiji: radikalima ili onima iz Hrvatske: blokšima). S toga je državno-političko sudjelovanje Jevreja jedino ispravno samo onda, ako je jevrejsko. Znači: ako je postupak vlasti, odnosno stranke prema nama funkcija našeg sudjelovanja.

Zanimljiv je prikaz Dra. Šika o Židovima u slovenskim zemljama osobito njegova historička strana. Nažalost nije uvek najtočniji i s toga nije uvek konzekventan. Kako se n. pr. može Herzlovu sposobnost i njegovo delo obrazložiti s tim momentom, jer da potječe od starosjedelačke zemunske porodice! U tome ima i suviše lokalnog patriotizma, a da ne velimo šovinizma. Inače je radnja napisana zanimljivo i na vanredno živ način, što baš nije uvek kod upotrebe statističkog i historijskog materijala najlaglje. Sličnu temu obradjuje i prof. Gjorgjević. Na skroz znanstven način u par stranica obradjuje temu o Jevrejima na Balkanu.

Obje radnje dra. Lichta imadu da budu informativne naravi. To je u poznatoj savršenoj formi i uspelo. Odmah upada u oči ona muževna, samosvesna dikcija njegovih izvoda, koja upravo toga radi nadvisuje mnoge od u ovom dvobroju sadržanih motiva. Jedino to, što u njego-

vom prikazu nema spomena o jevrejskom omladinskom pokretu, oseća se kao manjak. Tim više, što u čitavom broju ne nalazimo posebnog tretiranja pokreta naše omladine.

Naročito nam je istaknuti, da je članak dra. Lichta: »Asimilatorstvo i nacionalno osveštavanje Židova«, osobito fina analiza položaja Židova medju narodima, te je bez sumnje najdragocjeniji prilog ovog broja.

Prikaz novohebrejske književnosti od dra. Margela u toliko je manjkav, što je najmodernijoj posvećeno najmanje pažnje, a koja bi za sigurno čitalačku publiku Nove Evrope najvećma zanimala. Naravno, da je to u formi jednog članka teško. No karakterizirati vrednost Bialika na taj način, da se o njemu veli, da bi se i druge literature mogle njime ponositi, držim, da je odviše površno. Isto tako maćuhinski ispadoše ono par reči o Černihovskom i Šneuru.

Konačno je ona Prešerenova pesma »Judovsko dekle« zaista tako slaba, da nije morala da udje u reprezentativni broj Naših Jevreja. Svrsi ovog dvobroja za sigurno bi više odgovaralo, da je unišao koji valjan prevod jedne pesme iz novohebrejske literature. Začudjeni smo, da smo kod »Bonice ćutljivca« naišli na transponiranog Pereca (Juda umesto Jichak Lejb). —des

jedno: da se naime patriotska čuvstva moraju svakom prilikom isticati, u razgovoru sa ravnim Jugoslovenima, u vlastitom intimnom krugu, u predstavkama vladama i službenim licima, u javnim glasilima, kod svečanih zgođa, i u jevrejskom broju kojega časopisa. Taj patriotizam nije proporcionalan (u matematskom smislu) pisanju i govorenju o njemu, te ne izgleda veći, što veća bila vika o njegovoj bezuvjetnosti i dubini. Možda je što više i opravdano mišljenje, koje skromno zastupamo, da povećanje te glomazne patehike preko stanovilih granica podaje tim možda iskrenim frazama zvuk praznine . . .

G. Breyer tako je nespretno, da citira Dostojevskoga. On piše: Kada se budete s nama radovali i kada budete s nama tugovali, pitanje će biti riješeno samo po sebi. Dostojevski se varal! Eto u Hrvatskoj postoji udruženje »Narodni Rad« a u Češkoj »Svaz Česhu-Zidu«, koji su samo konfesijski sljedbenici jevrejsva, inače ali nema ma ni najmanje razlike između njih i ostaloga dijela hrvatskoga ili češkoga naroda, pa ipak — židovski problem nije riješen! Svaki svijesni član »Narodnoga Rada« razjasniti će vam tu činjenicu jednostavnom ali tim »ispravnijom« tvrdnjom: »Krivi ste samo vi cioniste!!!« . . .

Da se pomirimo. Mi evo primamo kao svoj kredt riječi g. Breyera, koje doslovno prenašamo i potpisujemo kao svoju vjeru u budući razvoj čovječanstva. Vrlo lijepo piše g. Breyer:

»Iza svih nevolja ovih dana, onkraj mora pogriješaka i zabluda kojim nam je proći, javlja se praskozorje novih vremena. Ono se javlja ovdje i ondje, i u vedrim pojavama, koje nas jačaju i uzdižu. Vidimo da razlike plemena i vjeroispovijesti ne mogu više da budu trajnom zaprekom kod saradnje na općem dobru, i da valjani dolaze na površinu itd. . . .«

Gospodine predsjedniče! Vaše posljednje riječi ulijevaju u nas nadu, da će doći skoro vrijeme, kada će udruženje Hrvata odnosno Jugoslovena izraelske konfesije, koje nosi naslov »Narodni Rad« — i cionistička organizacija zajednički osvarivati svoje težnje na polju »općeg dobra«, kako napisaste u svojoj ispovijesti, pače smo voljni prihvatiti i naslov Vašega društva »Narodni Rad«, koji ste zgodno odabrali. Mi bismo samo predložili, da se proširi taj naslov, tako da bi u cijelosti glasilo »Narodni Rad za Obnovu Palestine«, pa da onda zajednički poradimo u korist bratstva i sloge čak među — Židovima. Ne možete se dakle požužiti, da smo mi nepomirljivi, jer Vam eto pružamo ruku. Na Vašem je udruženju, gospodine predsjedniče, da prihvatite ili nastavite svojim dosadašnjim načinom. Kako mislite . . .

R. Sch.

Obzirom na obilni aktuelni materijal iz naših krajeva morali smo izostaviti sve druge vijesti.

Uredništvo.

Iz Jugoslavije

Novinska polemika i stradavanje nacionalnog pokreta u Novom Sadu.

Omladinski savez zamolio nas je za uvrštenje izjave svoga R. O. zajedno s izjavom jevrejske omladine u Novome Sadu:

»Slabi temelji na kojima je cio narodni pokret u Vojvodini sazdan, počinju da

se ruše. Površni pojmovi većine Novosadskog židovstva o narodnoj ideji doveli su do izrazitog antagonizma između one male, svesne skupine omladinaca zadojenih radom i starijih.

Taj antagonizam doveo je i do grdih posljedica. Dobio je svoje izrazite konture osobito prije nekoliko dana, kada je ovdašnji židovski športski klub »Juda Makabi« imao toliko nepristojnosti da priredi na dan Herzlove smrti šantansko-kabaretsku zabavu, koja je završila običajnom pijačom njegovih revnih članova, koji ni ne dozvoliše sakupljanje za Narodni Fond. Za taj postupak saznadoše, razumljivo i nežidovski krugovi, te u ovdašnjem magjarskom listu »Hétfői Ujság« osvane jednog dana članak o toj pijači, u kojem je u ironičnom tonu napadnut cionistički pokret. Taj članak urodi novinskom polemikom, u kojoj je bilo prisiljeno učestvovati i ovdašnje omladinsko udruženje.

Sad tek nadjoše stariji »Cionisti« i Juda Makabi zgodu da se svom silom obore na omladinu, da je pospu najneumljudnijim pogrdama i da dokumentuju ponovno svoj potpuni nehaj prema cjelokupnom omladinskom pokretu. Ovdašnja cionistička organizacija, koja je dosada samo smetala omladini dovela je što više do toga, da je omladinsko društvo bilo prisiljeno da se raspusti.

Omladina ne će i ne može da preuzme nikakvu odgovornost za sve daljne omladinsko djelovanje u Novom Sadu i u ostalim vojvodjanskim mjestima, kad budu za to saznale i ostale omladinske organizacije. A hoće li u budućnosti biti pruženo omladini mogućnosti da se okupi to je doista samo stvar budućnosti.

Omladinski savez na temelju ovoga najenergičnije prosveduje protiv sramotnog postupka športskog udruženja »Juda Makabija«, koje nije znalo da izabere zgodniji dan za svoju skroz nejevrejsku priredbu nego upravo 20. tamuz. U vezi s time optužuje ovime pred javnosti novosadsku mestnu organizaciju, što nije smogla, da si u toj stvari prema navedenom športskom udruženju pribavi dovoljno autoriteta, te da na Herzlov dan zabrani zabavu svake vrsti. Nadalje prosveduje Savez, što se zbog težnje da se saobraća za jedno lokalno udruženje, kao što je Juda Makabi, ogroman dug, uskraćuje i zapostavlja Keren Kajemet, a i ne uračunavši ovamo potrebe važnih domaćih omladinskih institucija. Kad bi novosadski »Juda Makabi« bio članom Saveza naše omladine, onda bi R. O. imao sredstava, da protiv uzročnika ovog nemilog incidenta postupa strogošću, koju zavredjuje. No kako to Juda Makabi nije, R. O. ne preostaje ino, nego da mu preporuča, da sčine slavno ime, kojeg je pokušao, da svojim postupkom okalja.

Mesnu organizaciju u Novom Sadu upozoravamo, da se kani jalova posla, te da prestane s omalovažavanjem omladine, koja je također jer svesna svoje zadaće. Podvrgnite, gospodo, lične taštine zahtevu celokupnosti; ustupite dragovoljno omladini onaj dio rada, za koji nisu dostajale vaše sile, da ga izvršite! To je primjerice Nacionalni Fond. U vaše omladine ima dobre volje za rad. Pružite joj priliku, da tu dobru volju potvrdi činom!

Novosadskim svesnim omladincima poručuje R. O., da ustraju u borbi protiv tročnosti, niskoće i nerazumevanja, ako je tako od potrebe. Momentani raspust njihova udruženja, neka ne bude uzrok, da klonu verom. U redovima cele jevrejske omladine ona će uvek naći na razumevanje i onakvu potporu, kakvu će zahtevati.

HERZL-PROSLAVE U PROVINCIJL

Povodom obljetnice smrti Teodora Herzla priredjene su gotovo u svim mjestima proslave, te niže donosimo stigle nam izvještaje:

Sarajevo. Na inicijativu Židovskog nacionalnog društva za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu priredila je sefardska bogoštovna općina u čast pokojnog Teodora Herzla dne 15. o. mj. na večer spomen-slavu u sefardskom hramu.

Kantoralne funkcije obavio je nadkantor Altarac, a pratio ga je kor pjevačkog društva »Lira«. Svečano spomen-slovo izrekao je rabin g. Maestro. U svečanom raspoloženju saslušalo je prisutno mnogobrojno općinstvo službu božju i s velikom pozornošću pratilo lijepi govor rabina Maestra.

Kiseljak. Gotovo svi domaći Židovi i oni, koji borave ovdje na ljetovanju, sastadoše se na dan obljetnice smrti Teodora Herzla da podadu poštu velikom vodji židovskog naroda, da se poklone sjeni muža, koji si je stekao neprolazne zasluge za obnovu i izbavljenje svoga naroda i za osnutak narodne domaje u zemlji otaca. Preko stotinu Židova i Židovki sastalo se u bašti pred hramom, gdje je haham starina Ješua Salom u zanosnom, dirljivom govoru prikazao golemi požrtvovni rad neumrlog Herzla. Osobito je dubok dojam na prisutne izveo iza govora pročitani Askara za pokoj Herzlove duše. Prisutni sjetiše se i Židovskog narodnog fonda, te sakupiše iznos od 1735 dinara.

Koprivnica. Dne 16. o. mj. u 5 sati poslije podne priredila je ovdašnja mjesna cionistička organizacija »Hatehija« povodom obljetnice smrti Teodora Herzla u sinagogi uz pribivanje lijepog broja Židova i Židovki svečanu službu božju. Iza skladno otpjevanih pjesama po pjevačkom zboru, kojim je ravnao g. nadkantor Wolfenson, održao je g. rabin dr. Margulies svečani spomen-govor, u kojemu je prikazao značenje proslave smrtnog dana Teodora Herzla. Svečana služba božja završena je otpjevanjem »Hatikve«.

Iza toga održana je akademija u dvorani bogoštovne općine. Govorili su g. dr. I. Judevit Fischer i omladinac Rosenberger. U svojim su govorima prikazali život i rad Teodora Herzla. Tom prigodom sabiralo se za Keren Kajemet, te je sabrano 1500 K za 30 maslinovih drveta u Herzlovoj šumi.

Višegrad. U ovdašnjem hramu održan je povodom obljetnice smrti dra. Teodora Herzla svečani hesped, kojemu su pribivali svi Jevreji našega mjesta. Govor g. rabina Jakoba Maestra, u kojemu je prikazao ličnost Teodora Herzla i njegov požrtvovni rad za svoj narod, učinio je duboki dojam na prisutne. Za Židovski narodni fond sakupljeno je 1250 kruna.

Karlovac. Karlovačka židovska omladina priredila je dne 19. srpnja o. g. u ovdašnjoj sinagogi svečanu žalobnu službu božju, na kojoj je kantoralne funkcije obavio poznatom pjevačkom vještinom g. nadkantora David Majsel. Poslije službe božje održao je senior »K. Ž. O.« haver Otton Rechnitzer predavanje, u kojem je prikazao značenje Theodora Herzla u historiji židovskoga naroda. Pjevanjem Hatikve završila je slava, kojoj je pribivalo židovsko građanstvo i cjelokupna židovska omladina.

Gizela Fischer U Helenentalu kraj Badena umrla je dne 17. jula u dobi od 49 godina udova Gizela Fischer, te je u Badenu privremeno pokopana. U njoj gubi član Saveznog Odbora g. dr. Oskar Spiegler svoju punicu i bivša upraviteljica »Židova« gdja. Erna Stern svoju majku. Našim odličnim sumišljenicima izrazujemo najtoplije saučešće.

Šport i gimnastika

MISLI I SMJERNICE ZA ŠPORT I GIMNASTIKU.

S obzirom na konferenciju opunomoćenika gimnastičkih i športskih društava za vrijeme omladinskoga sleta u Zagrebu preštampano ovaj aktuelni članak iz Gideona br. 12. Ured.

Nakon svjetskoga rata, rasapa i sedamgodišnjeg nerada sastadoše se prigodom zadnje cijonističkog kongresa zastupnici jevrejskih gimnastičkih i športskih društava iz cijeloga svijeta da viječaju i odlučuju o nastavku čedno započetog, no svjetskim ratom prekinutog, uspješnog rada.

Kraj svih velikih i načelnih opreka složiše se ipak u biti, koja vodi računa sa prilikama i potrebnama vremena, zahtjevima modernog tjelesnog uzgoja i nacionalnog odgoja, koji jedino može da opravdava opstanak i potrebu posebnih jevrejskih društava i saveza. Stvoren je svjetski savez »Makabi« koji treba da obuhvata sva jevrejska društva, koja se bave tjelovježbom u cilju fizičkog i etičkog jačanja Jevreja a u svrhu izgradnje i održanja jevrejske narodne domaje u Erec Jisraelu i vaskolikog našeg raštrkanog naroda u galutu. Taj savez preko svojih zemaljskih podređenih okruga obuhvata već sada 40.000 dobro organizovanih članova širom čitavoga svijeta, a stavlja si za zadaću:

1. da promiče sve grane tjelovježbe,
2. da promiče učenje i znanje jevrejskog jezika, historije i kulture,
3. da se brine oko izobrazbe jevrejskih učitelja za gimnastiku i šport, oko uvođenja tjelovježbe u svim jevrejskim školama te
4. da podupire sva jevrejska nacionalna nastojanja i institucije, naročito one, koje se bave tjelovježbom.

Jedna od ponajvažnijih aktuelnih zadaća toga svjetskoga saveza bit će propagovanje gimnastike i športa u Erec Jisraelu, izgradnja i uredjenje gombaona i igrališta sa sredstvima, koja će da namaknu sva u savezu organizovana društva te izobrazba valjanih- stručno i pedagoški savremeno vaspitanih učitelja za galut i Erec Jisrael.

Jasno je, da takav program, koji je zasnovan i uperen na dugi niz godina, koji traži intenzivan i požrtvovan rad današ-

nje mladje i starije generacije, može tek postepeno da provodi u život organizacija, koja se oslanja na cjelokupnost, koja ne postavlja dobne granice, ne pravi razlike i ne čini smetnje radu drugih organizacija i ako uporno traži, da se ovaj dio rada izluči i povjeri isključivo njenom djelokrugu, gdje god za to postoje mogućnosti i jamstva, da će se taj rad valjano i savjesno obavljati.

Te mogućnosti postoje u ovećim jevrejskim centrima, gdje već postoje ili gdje se mogu da osnuju valjana jevrejska gimnastička i športska društva tipa zagrebačkog Makabija, gdje se uporedo goje gimnastika i različite grane športa, za koje imade ljudi, interesa i volje. Takova će društva s vremenom, ako se izgrade i ustale, postati najjača i najzdravija uporišta našega pokreta u galutu, privodit će mu vazda nove i sve veće krugove, koji bi kraj današnjega nehaja i nerada pre mnogih naših društava ostali za vazda po strani. Razumije se samo po sebi da će takova društva trebati da polažu veiku važnost i na kulturni rad, pa će se postepeno ustrajati i kulturne sekcije, kojih se potreba već danas svestrano osjeća.

Zadaća je upravo naših mladih intelektualaca, akademičara i »prokušanih« seniora, da ulaskom, prijateljskim saobraćajem i aktivnim svojim radom bude u brojnom članstvu tih društava interes i za duševnim proživljavanjem modernog jevrejstva te da djelima a ne samo šupljim frazama paralizuju »športsku psihozu«, koja je tako opasna po harmoničan i svrsishodan uzgoj pojedinca i zajednice. Ako se je smisao i oduševljenje za šport i gimnastiku i u našim krajevima, medju našim sunarodnjacima, tako snažno razmahao, valja ga svesti na pravu mjeru, put i sistem, koji će da spriječi duševnu dekadencu jednog duševnog naroda par excellence kao što je jevrejski narod. A to će moći da učini samo jedna jaka i disciplinovana organizacija, naravno u saradnji sa ostalim faktorima, kojima lebdi pred očima isti cilj: **stvoriti snažni, tjelesno i duševno jaki jevrejski tip za galut i Erec Jisrael.**

Znađem, ove će moje misli i smjernice za budući rad na polju tjelovježbe izazvati u mnogima, pozvanim i nezvanim kritičima, oštre prigovore i zamjerke, kao što je to bio slučaj i na sarajevskom sletu, gdje je gotovo jednodušno zabačena misao osnutka posebnoga gimnastičkog i športskog okruga kao člana svjetskog saveza. No od onda, upravo mjesec dana iza lanjskog sleta, stvoren je voljom i zaključkom jevrejskih športaša cijeloga svijeta svjetski savez »Makabi«, kojemu su članovima sva jevrejska gimnastička i športska društva preko svojih zemaljskih okruga.

Prigodom ovogodišnjeg sleta u Zagrebu, sastat će se opunomoćeni zastupnici jevrejskih građanskih športskih i gimnastičkih društava Jugoslavije da se o ovim stvarima izjasne, zauzmu svoja stajališta i stvore zaključak, koji će biti voljom većine obvezatan za sva društva, bilo da se stvori samostalan stručni okrug neovisan o Omladinskom Savezu ili opet, kako to drugi zagovaraju, savezni stručni odbor u okviru Omladinskog Saveza, autonoman u svim pitanjima gimnastike i športa.

U obim ovim slučajevima, bilo koju formu prihvatila konferencija, prestat će ovo bolesno i haotično stanje, u kojem se nalaze neka naša društva u pomanjkanju vrhovnog nadležnog, po svim društvima izabranog i priznatog foruma.

Neovisno o vanjskim formama, činit će i nadalje gimnastika i šport sastavni dio omladinskoga rada, napretka i ozdravljenja cjelokupnog našeg naroda.

Zagreb, 20. VII. 1922.

Dr. O. Braun.

III. OMLADINSKI SLET.

(Vijesti o pripremama.)

Prostorije priredjivačkog odbora sleta biti će smještene u lokalu žid. djačke menze, Palmotićeve ulica 16, prizemno. Uredovanje počima za stranke 1. augusta dnevno od 9—12 sati. Svi se dopisi šalju kao do sada na adresu Omladinskoga Saveza, Ilica 31, III. kat.

Stanbeno pitanje. Sve do danas stigle prijave riješene su povoljno u pogledu konačišta. Kako dnevno stizavaju nove prijave, odbor traži i dalje stanove, ne može ali jamčiti, da će prekasno prijavljeni učesnici biti smješteni u unapred priredjenim prostorijama. Tko se dakle odmah ne javi, morat će da traži sam konačište od redarstvene oblasti. Dakako će i troškovi takovih stanova biti znatno viši.

Dan i sat dolaska valja točno javiti. Na kolodvorima biti će uredjena služba za doček. Službujući omladinci imati će na lijevoj ruci modrobijelu pasicu, osim toga imati će svaki legitimaciju, ispostavljenju od Omladinskog Saveza — kao dokaz, da je u službi. Za dispozicije službujućih omladinaca odgovara Savez, koji izdaje direktive.

Odredbama službenika imadu se učesnici bezuvjetno pokoravati, što tražimo u interesu reda — i ugleda vaskolike jevrejske omladine.

Uredite svoj dolazak tako, da stignete svakako po danu u Zagreb!

Ako je tko najavio svoj dolazak, pa bude nenadano spriječen da dodje, neka to smjesta javi priredjivačkom odboru.

Izložba umjetničkih radova biti će otvorena za vrijeme trajanja sleta. Mjesto objaviti će se naknadno. Sudjeluju mnogi mladi, djelomice javnosti već dobro poznati židovski umjetnici.

Požurite se s prijavama, da ne ostanete bez stana i svih pogodnosti, koje uživaju u redu najavljeni učesnici!

Priredjivački odbor III. omladinskog sleta u Zagrebu.

NAGRADNI SPOMEN-DAROVI za sletu natjecanja.

Po primjeru dosadašnjih sletova dolaze i ovaj puta na zagrebačkom sletu nagradni spomen-darovi, plakete i skupni darovi medju prvake na športskom i gimnastičkom polju do razdiobe. Naš sumišljenik g. Arpad Weiller daruje Omladinskom Savezu za prvaka nogometnih klubova srebrenu menoru, dok je omladinski savez naručio plakete za prvake atletike i gimnastike. Bilo bi od važnosti, da se i drugi prijatelji i mecene športa ugledaju u lijepi primjer g. Arpada Weillera, te svojim prinosima omogućue izradbu plaketa i nabavu dara za prvaka hazena klubova.

Nabava gimnastičkih dresova.

Društva i grupe, koje vježbaju za za- grebački slet, upozoruju se, da se za vre- mena, najkasnije do 1. augusta obrate na zagrebački Makabi poradi nabave dre- sova. Tricot-hlače stoje 420—500 kruna, a majice 100—120 kruna, papuče K 240.

Obligatne sletske proste vježbe za sva društva.

Ponovno se upozoravaju sva društva i sekcije, da je svaki aktivni član sva- koga društva i svih sekcija, koji sudjeluju

na sletu bilo u kojim disciplinama dužan vježbati zajedničke sletske proste vježbe. Tehnički športski sletski odbor vodit će nad tim najstroži nadzor, a nadamo se, da će ga u tome svojski potpomagati i vodstva pojedinih društava. Društva su obvezana najaviti polmence sve vjež- bače i ntjecatelje u pojedinim disciplina- ma do 5. augusta. Zakašnjele se prijave ne uzimaju u obzir.

Gimnastički i športski sletski program.

Ponedjeljak: Prije podne od 6

do 9 sati izlučne nogometne utakmice po- cup-sistemu prema žrijebanje.

Poslije podne od 2 do 5 sati izlučna i finalna natjecanja za lahkootletske disci- pline. Od 5 do 7 sati hazena utakmice.

Utorak: Od 6 do 9 sati generalna proba za gimnastički nastup.

Poslije podne od 2½ do 3 sata finale nogometa, štafeta, zatim od 4½ do 7 sati gimnastički nastup sa prvenstvenim natjecanjima.

Srijeda: Finale za prvenstva ha- zena-klubova.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilca 31., III. kat. Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrha.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palesti- ni kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotu- đivim imetkom Židovskoga naroda. — Žid. na- rodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna fran- aka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova br. 14. od 10. do 26. jula 1922.

JAAR JUGOSLAVIJA

Bjelovar: Prof. Rudolf Šaj kod tore 2 masline 100.—
Križevac: Židov. bog. općina n. i. dra. Spitzera 10 = 500.—, Jakob Hirschl po- vodom svog jubileja 6 = 300.—, Fani Abe- les, Gradec, povodom svog ozdravljenja 3 = 150.—, svega 19 maslina 950.—
Sarajevo: Albert Abinum 100.—
Zenica: Josefina Schönwald prig. obljet- nice smrti pok. oca Kalmana na ime istog 50.—
Zagreb: Bella i Žiga Neumann n. i. Maje Neumann u vrt Beli Schwarz 4 = 200.—, Hinko i Erna Stern umjesto zahvale če- slitkama prig. njihova vjenčanja 1000.—, Otto Pollak 400.— 1600.—
Svega 56 maslina 2800.—

Do sada darovano 4598 maslina. Za po- punjenje šume treba još 5402 masline.

OPĆI DAROVI

Varaždin: Prigodom vjenčanja Fanike i Brune Blumenschein sabrano 240.—
Višegrad: Na Ševuot darovali za cvije- će: Sarafina Skarda 60.—; po 40.— Jose- fina Papo, Leon Romano, Jakob Maestro, Izak Papo, Albert Demajo, Abraham Ciller; po 20.—: Aron Altarac, Daniel Kamhi, Gavriel Papo, Lea Papo, Izak Kajon, Blan- ka Papo, Leon Hornik, Sara Kajon, Her- man Memes, Helena Ciller, Rifka Kamhi, Zadik Levi, Sarika Romano, Rahela Alta- rac, Justina Altarac, dr. David Klinger, Re- nert Pesach, Elias Kajon, Hana Kajon, Majer Levi, Benko Gaon; po 16.—: Adolf Ičković; po 10.— Neubach; po 8.— Sigman Samuel 754.— 994.—

SAMOOPOREZOVANJE

Sarajevo: »Poale Cijon« 150.—, Leon Romano 120.—, dr. Eug. Steuer 120.—, Erna Papo 75.—, Mayer Alkalay 90.—, Ša- betaj A. Finzi 80.—, Iso Hermann 75.—, Klara Eškenazi 60.—, dr. Moric Levy 150, Simha Salom 60.—, Sida Alkalay 60.—,

Šabelaj Hajon 36.—, Kika Levi 60.—, I. A. Papo 30.—, Montiljo 36.—, Sara Abinum 6.—, Mošo Avram Perera 6.— 1214.—

ŠKRABICE

Varaždin: Mašo Strauss 160.—, Jakob Pollak 183.—, Alb. Pollak 74.—, Koloman Sparing 52.—, Terezija Böhm 51.— Marko Schönwald 44.—, Ferd. Schönwald 27.—, svega 7 škrabica 591.—
Višegrad: Sara Kajon 83.80.—, Lea Pa- po 49.—, Josefina Papo 45.60, Merjama Demajo 28.20, Regina Renert 45.40; Her- mann Memes 36.—, Daniel Kamhi 22.—, Aron Altarac 30, svega 8 škrabica 340.— 931.—

MASLINE

Varaždin: U vrt Hermana i Lenke Her- zer: Vilim Straus 5 = 250.—, Marko Schönwald 2 = 100.—, Kol. Sparing 2 = 100.—, Mašo Straus n. i. Rahel Stein 2 = 100.—, Josip Stern 1 = 50.— Srećko Ei- sensfädler 1 = 50.— 650.—

Mitrovica: Bela Kraus (Krušćica) u šu- mu Teodora Herzla prig. obljetnice smrti 80.—

Rogatica: Prig. Herzlove obljetnice da- ruju: Moise Bararon 80.—, po 40.— Elie- zer Katan, Salamon Papo, Simon Levi, Abraham Danon, Jul. Mirschall, Jakob Ka- tan, Izidor Levi, Moric Katan, po 20.— Eliša Katan, svega 8 maslina 420.—

Zenica: Prig. Herzlove obljetnice sabrala Klarica Levi i Berta Finzi za 9 maslina 452.—

Karlovac: Obitelj Steiner, Rečica, prig. obljetnice smrti kćerke Stefe u gaj iste 200.—

Sarajevo: Albert Ozmo prig. Herzlove obljetnice 200.—

Zagreb: A. S. u gaj Stefe 50.—, Josip Wachs u vrt Elle 50.—, Bella i Žiga Neu- mann 200.—, Lilica Kern za sretno izbjegli nesreću otvara vrt n. i. pok. Emanuela Kerna sa 10 maslina = 500.— 800.—

Koprivnica: Prig. Herzlove obljetnice sabrano za Herzl-šumu 1500.—

Višegrad: Prig. Herzlove obljetnice da- ruju: Izak Papo 200, po 100.— Santo Pa- po, Daniel Kamhi, Gavriel Papo, po 80.— Albert Demajo, Rahela Baruch, po 40.— Aron Altarac, Leop. Sprung, Leon Hornik, Mayer Levi, Jakob Maestro, Elias Kajon, Lea Papo, Izak Kajon, Abraham Ciller, Sa- rafina Skarda, Matilda Maestro, Sara Ka- jon, Sida Kamhi, po 20.—: Helena Ciler, Lang, Debora Ciller, Ana Ičković, Hana Montiljo 1280.— 5582.—

DAROVI KOD TORE

Sarajevo: Avram M. Finzi 300.—, po 80: Izak Salom, nadrab. dr. Levi, Izak Pardo, po 50.— Juda Levi, po 40.— Moric I. Al- kalay 630.—

Varaždin: Kod tore darovano 81.—
Virovitica: Dr. H. E. Kaufmann 50.—, Eduard Kraus 50.—, Milan Bing 40.—, Ja- kob Kraus 30.—, Andor Weiller 20.—, Mi- lan Feldman 20.—, Julijo Bing 20 270.— 981.—

OBNOVA PALESTINE

Zagreb: N. N. 400.—, N. N. 100 500.—

DJEČJI SAB. ARCI

Osijek: Specifikcija slijedi 6120.—
Mitrovica: David Gärtner 100.—
Kosovska Mitrovica: Buki I. Rube- nović 120.—
Bjelovar: Miroslava Hirschl 315.—, Vla- do Ungar 244.—, Beba Leitner 71.—, Sreć- ko Leitner 69, Zdenko Leitner 101 800.—
Virovitica: Honka Schwarz 176.—, Šan- dor Goldberger 50.—, Aleksander Gold- berger 50, Josip Pollak 100 376.— 7516.—

OBITELJSKA DAR. KNJIGA

Sarajevo: Prig. vjenčanja Matilde Finzi- Jaob Maestro sabrano 560.—, prig. vjenča- nja Rahele Maestro-S. Romano 730.—, prig. vjenčanja Erne Levi-David Afias 460.— 1750.—
Mitrovica: Prig. Berihmila u kući B. Mor- gensterna sabrano 440.— 2190.—

PREGLED.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 15.128.—
Iz Bosne i Hercegovine K 7.460.—
Iz Srbije K 120.—
Ukupno K 22.708.—

Od 1. januara do 26. jula unišlo je sve- ukupno K 715.903.25.

Dubokom boli javljamo svim prijateljima i znancima, da nam je neprežaljena kćerka, majka, baka, sestra, tetka

udova Gizela Fischer

preminula u 49. godini svoga života dne 17. jula 1922. u Helenentalu, te privremeno sahranjena u Badenu kraj Beča.

Ujedno zahvaljujemo svim prijateljima, koji nas se sjetiše u ovim teškim ča- sovima.

U Zagrebu, dne 25. jula 1922.

Tugujuća obitelj.

Čokolada Manner, Wien

Zastupstvo i Skladište.

ROMANO

AKADEMIČKI TRG BR. 8

ZASTITNI ZNAK

KROJAČKA DVORANA ZA GOSPODU

HINKO GRAF
Zagreb Bevislavićeva br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N. gospodi za izradbu najmodernijih odjela. Veliki izbor najfinijih engleskih štofova.

METALOKEMIKA D. X D.

ZA KEMIČKE I RUDARSKE PROIZVODE

STROSMAYEROVA UL 6 ZAGREB STROSMAYEROVA UL 6
KRALJA PETRA UL. 62 BEOGRAD KRALJA PETRA UL. 62

Brzjavni: Metalokemika & Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIKALIJE, osobito

modra galica

Na veliko! Na veliko!

Limuni

uz najjeftiniju cijenu kod tt.

J. Dragoner
ZAGREB - NIKOLIĆEVA ULICA 4.

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Uilmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

ZAHTEVAJTE CIJENIK

FINIH SAPUNA, POMADE, PUDERA, BRILLANTINE, BOJE ZA KOSU, I SVIH TOALETNIH POTREBŠTINA NA VELIKO

IZ NOBILIOR PARFUMERIJE Zagreb

STEZNICI

po mjeri iz najfinijeg francuskog materijala po najnovijem pariškom i bečkom kroju.

Moderniziranje i čišćenje nošenih steznika

Atelier steznika
EMA BUxbaUM
Zagreb, Bregovita ul. 1.

Instalacioni zavod
MILAN FREIBERGER
ZAGREB

Bakačeva ulica 5. Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala), Dynamo strojeva, elektromotora, elektr. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

ELEKTRIK 1700

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremoćivih ponjava

Požurite, da uplatite svoj šekel!

NORBERT WEISS - ZAGREB
Telefon 7-33 BAKAČEVA ULICA 4 Telefon 7-33

Nudja: Ausišku modru galicu i ine kemijske proizvode, Gazela sapun, Sunlight sapun, Sava svijeće, originalna američka tehnička ulja, jestiva ulja, I-a holandski Kakao, vaniliju, čaj, šafran itd.

Prispjele su prve vrsti

oštrice á la Gillette

6 K po komadu.
Za svaki komad se jamči.

i ostala roba

Ivan Spiz, Zagreb
Bakačeva ulica broj 5

JUDEVIT
PRÄGER
KROJAČKA
DVORANA
 D. D.
ILICA
17
 KUŠA ORŠIĆ

INŠTALACIJA

GRATI BELOVIĆ

Zavod za uvođenje električne rasvjete kućnih zvonila, telefona i mehanička radiona.
 Preuzima inštalacije mlinova te uređaja vlastitih pogona i prenoja sile.
 Popravlja sve vrste elektromotora i svih električnih aparata i t. d.

ZAGREB
 BERISLAVIĆEVA UL. 4.

Telefon 14-59 (nuspostaja)

Asbestni škriljevac
 cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za promet gradjevnim i tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeva ulica br. 3
 Telefon 5-55 Brzjavni „Gradivo“

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“
VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON: 17-95 **ZAGREB - ILICA 31** **PAPMERKUR BRZOJAVI.**

Veletrgovina pisatæg, risatæg, novinskog, te omočnog papira
Vlastiti proizvod bilježnica, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira
Tvorničko skladište kuverata, te pisatæg i risatæg pribora

ALKALAJIDRUG
 ILICA BROJ 40. **ZAGREB** MESNIČKA UL. 7.

VELIKI LAGER FINDANA I ŠOLJICA ZA CRNU KAFU, FESOVA, VUNICE, NOŽEVA, OLOVKI, OGLEDALA, TABAKERA, SAPUNA, ŠIVAČIH STROJEVA NAJVEĆI I NAJBOGATIJJI SORTIMAN GALANTERIJSKE I NURNBERŠKE ROBE JUGOSLAVIJE.

PRISPIO **AIDA** **PAMUK**

» **AIDA** «

za dobiti kod veletrgovine kratke, pamučne, pletene kao i D. M. C. robe
Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45
 Telefon 2-56 Brzjo. naslov: Švadrug

Podružnice : Brod na Savi **Centralna** Podružnice : Osijek, Djakovo

Eskomptna i Mjenjačna Banka d. d.

Brzjavni naslov : **Zagreb - Ilica 26** Telefon ravnateljstva: 8—78
 BRODBANKA Telefon blagajne: 15—30

ULOŠCI PREKO K 82,000.000.— DIONIČKA GLAVNICA K 75,000.000.— PRIČUVE PREKO K 22,000.000.—

PRIMA ULOŠKE NA KNJIZICE I U TEKUĆEM RAČUNU UZ NAJBOLJI KAMATNJAK. NOVI ULOŠCI VRAČAJU SE ODMAH BEZ OTKAZA. — DAJE MJENBENE I KONTOKORENTNE VJERESIJE, FINANSIRA TRGOVAČKE I INDUSTRIJALNE POSLOVE UZ NAJPOVOLJNIJE UVJETE. — OBAVLJA SVE BURZOVNE POSLOVE KUPUJE I PRODAJE DEVIZE, VALUTE I EFEKTE, IZVRŠAVA SVE NALOGE BRZO I KULANTNO. — PRODAJE UZ DNEVNI TEČAJ DOZNAKE, ISPLATE I AKREDITIVE NA SVA MJESTA U INOZEMSTVU, A NA ROČITO NA WIEN I PRAG.